

I. TÉMA

SUBSTANTIVA I. DEKLINACE; PŘEDLOŽKY

Charakteristika substantiv

Podstatná jména v latině se dělí do pěti tříd, které se nazývají deklinace. Pro zařazení do určité deklinace je koncovka 1. a 2. pádu sg., přičemž u daného podstatného jména nu nezbytné se naučit i jeho rod (terra, ae f., bellum ī n., miles itis m., curnu ūs n., rēs eī f.).

Latina má šest pádů, dvě čísla (singulár – sg. a plurál – pl.) a tři rody (mužský – m.; ženský – f.; střední – n.).

Latinské pády (uvedeny v mezinárodní terminologii):

1. pád	nominativ	nom.
2. pád	genitiv	gen.
3. pád	dativ	dat.
4. pád.	akuzativ	ak.
5. pád	vokativ	vok.
6. pád	ablativ	abl.

SUBSTANTIVA I. DEKLINACE

Do této deklinace patří substantiva zakončená v nom. sg. na –a a v gen sg. na –ae. Substantiva I. deklinace jsou tzv. ā – kmeny. Většina substantiv I. deklinace jsou feminina.

Tvary jednotlivých pádů se vytváří tak, že v nom. ag, odtrhneme koncovku –a a přidáme koncovku daného pádu. Některé pády se svými koncovkami shodují, je tedy třeba věnovat zvýšenou pozornost zvládnutí vzoru I. deklinace (fēmina, ae f. = žena). Při překladu textu se v případě shodných koncovek různých pádů musíme řídit funkcí slova ve větě nebo ve slovním spojení.

Výjimky

Podle vzoru I. deklinace se skloňují i některá substantiva rodu mužského.

Např. poēta ae m. = básník, nauta ae m. = plavec, incola ae m. = obyvatel, agricola ae m. = zemědělec, rolník.

Dále jména některých příslušníků národů, např. Persa ae m. = Peršan

I. TÉMA

SUBSTANTIVA II. DEKLINACE; ADJEKTIVA I. A II. DEKLINACE

SUBSTANTIVA II. DEKLINACE

K substantivum II. deklinace se řadí substantiv zakončení v 1. pádě sg. na –us, –er (jsou povětšinou rodu mužského, nebo v 1. pádě mají koncovku –um (rod střední). Všechna v 2. pádě sg. mají koncovku ī. V II. deklinaci se vyskytují substantiva všech tří rodů (viz výjimky), v naprosté většině se ale jedná o maskulina a neutra.

Vzory pro maskulina (feminina) jsou: servus ī m. = otrok, puer rī m. chlapec.

Vzorem pro neutra je: exemplum ī n. = příklad.

Vzory pro maskulina (a feminina)

sg.		pl.	
serv-us	ager	serv-ī	agr-ī
serv-ī	agr-ī	serv-ōrum	agr-ōrum
serv-ō	agr-ō	serv-īs	agr-īs
serv-um	agr-um	serv-ōs	agr-ōs
serv-e	ager	serv-ī	agr-ī
serv-ō	agr-ō	serv-īs	agr-īs

Skloňování vzoru servus a ager se liší ve vokativu sg., kdy vzor ager nemá žádnou koncovku. Obecně platí (s výjimkou vok. sg. u vzor servus), že nom. a vok. jak sg., tak i pl. se sobě rovnají. Podle vzoru ager se skloňuje také substantivum vir ī m. = muž.

Výjimky:

Do II. deklinace patří některá feminina:

- jména stromů, zemí, ostrovů a měst (laurus ī f. = vavřín; populus ī f. = topol (POZOR! Neplést si s mnohem častěji používaným populus ī m. = lid); Dēlus ī f. = Délos; Aegyptus ī f. = Egypt; Corinthus ī f. = Korint)
- několik dalších substantiv (humus ī f. = hlína, země; alvus ī f. = břicho)
- některá slova řeckého původu (periodus ī f. = perioda, období)

I. TÉMA

INDIKATIV PRÉZENTA AKTIVA A PASIVA SLOVES 1. – 4. KONJUGACE

Charakteristika slovesa

Latinské sloveso se časuje, dle typu časování se řadí do čtyř skupin (konjugací). Určujeme u něj osobu, číslo, způsob/ označení jmenného tvaru slovesného, čas a rod.

Např. laudō – 1. osoba singuláru indikativu prézenta aktiva = 1. os. sg. ind. préz. ak.

Ve slovníku je sloveso obvykle uvedeno se čtyřmi tvary – 1. os. ind. préz. aktiva, infinitiv, 1. os. perfekta aktiva, supinum (laudō, āre, āvī, ātum = já chválím, chválit, pochválil jsem, chválit). První dva tvary v řadě zastupují tzv. přítomný kmen.

Pro zařazení slovesa do určité konjugace je povětšinou rozhodující tvar aktivního infinitivu, ne koncovka 1. osoby sg., která je pro všechny slovesa stejná.

konjugace	koncovka infinitivu
1.	–āre
2.	–ēre
3.	–ere
4.	–īre

Jednotlivé osoby mají typické koncovky, které se používají u všech čtyř konjugací jak v přítomném, tak v minulém i budoucím čase. I z tohoto důvodu nemusí být v latinské větě uveden podmět (nevyjádřený podmět).

Koncovky pro časování činné

1. –ō/-m
2. –s
3. –t

Koncovky pro časování trpné

1. –or
2. –ris
3. –tur

1. –mus
2. –tis
3. –nt

1. –mur
2. –mini
3. –ntur